

Trends en best-practices in (software) architectuur

Gert Florijn
gflorijn@cibit.nl

CIBIT | SERC
ICT ADVISEURS

© 2004 CIBIT|SERC

CIBIT Adviseurs|Opleiders

- **Sinds 1988; multidisciplinair, onafhankelijk**
  - CIBIT | SERC ICT Adviseurs
    - ICT architectuur, software engineering en kwaliteit
    - SERC is sinds 2003 onderdeel van CIBIT
  - Kennis- en informatiemanagement
    - Kennismanagement, portals, content & search, business intelligence
  - Academy
    - Masterclasses, in-company trainingen, MSc programma, e-learning
- **Gert Florijn**
  - Managing consultant van CIBIT | SERC
  - Software architectuur – overzicht en compendium

CIBIT | SERC
ICT ADVISEURS

2

© 2004 CIBIT|SERC

Inhoud

- **Wat is architectuur ook al weer?**
- **Het belang van architectuur**
- **Best practices en uitdagingen**
  - Belanghebbenden en eisen
  - Architectuurontwerp en kennis
  - Communicatie
  - Risicobeheersing

ICT Architectuur

- **Oorsprongen**
  - John Zachmann (1987): A Framework for Information Systems Architecture
  - Mary Shaw (1989): Larger Scale Systems Require Higher-Level Abstractions
- **Inspiratie vanuit andere disciplines**
- **Vooruitgang!**
  - Onderzoek
  - Praktijk
  - Standaarden

Inspiratie(?)

- Belanghebbenden
- Viewpoints
- Analyse
- Standaardisatie
- Professionalisering

CIBIT|SERC
ICT ADVISEURS

5

© 2004 CIBIT|SERC

ICT Architectuur – 2 definities

- The fundamental organization of a system embodied in its components, their relationships to each other and to the environment and the principles guiding its design and evolution
  - (ANSI/IEEE Std 1471-2000)
- Architecture is that part of a system that is the hardest to change
  - (Chris Verhoef, Vrije Universiteit)

CIBIT|SERC
ICT ADVISEURS

6

© 2004 CIBIT|SERC

Het belang van architectuur

- Complexiteit, impact
- Aan-/uitbesteding
- (Beheer)kosten
- Klantgerichtheid
- Hergebruik, variabiliteit
- Veranderbaarheid
- Integratie, ketens

- Architectuur is onmisbaar!
- (Maar hoeveel is nodig?)

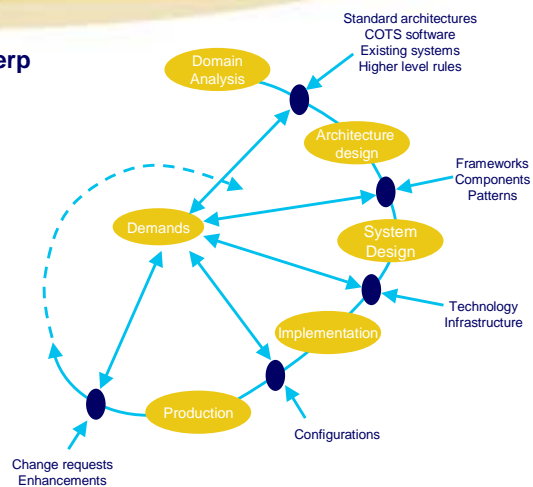
CIBIT|SERC
ICT ADVISEURS

7

© 2004 CIBIT|SERC

Architectuur in context

- Een architectuurontwerp is de eerste tastbare representatie van een (mogelijk) toekomstig systeem

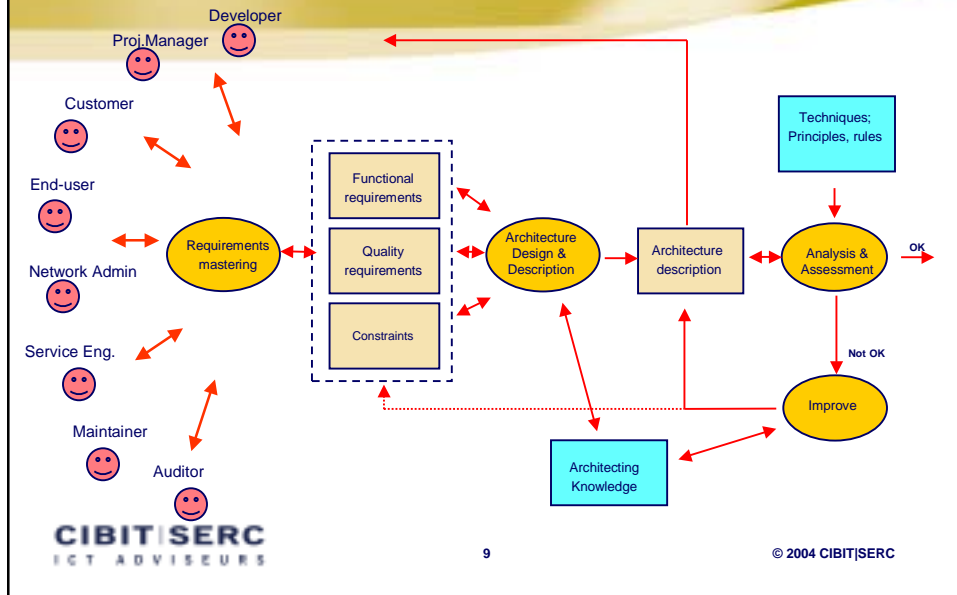

CIBIT|SERC
ICT ADVISEURS

8

© 2004 CIBIT|SERC

Het architectuurproces

Belanghebbenden en eisen

Stakeholders en concerns

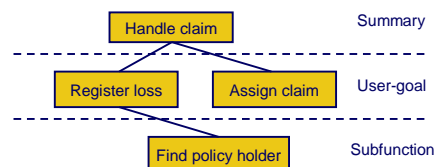
- Bepaal doel, scope
- Prioriteer belangen
- Gesprekken, documenten

Bepaal functionele eisen met use-cases

- Meerdere niveaus
- Meerdere soorten actoren
  - Eindgebruiker, beheerder, ...
- Uitwerking in scenario's
- Zie, o.a. Alistair Cockburn, Writing Effective Use-Cases
- Denk ook aan change-cases

Stakeholdermodel

- Opdrachtgevers/-management
- Eindgebruikers
- Ontwikkeling
- Exploitatie/beheer
- Controleurs/auditoren
- Integrators

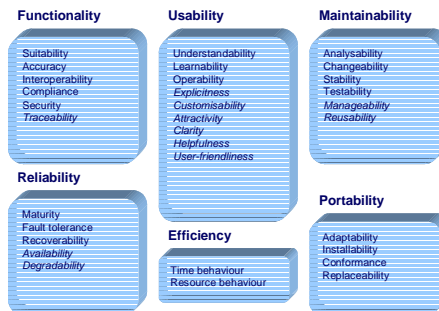
Belanghebbenden en eisen

■ Bepaal en orden kwaliteitseisen

- Gebruik een kwaliteitsmodel
  - Bijv. extended ISO9126
  - Zie www.serc.nl/quint
- Prioriteiten!
- Specifiek en meetbaar
- Koppel aan use-cases (of change cases)

■ Bepaal randvoorwaarden

- Technische, financiële of organisatorische kaders die de oplossingsruimte of –route beperken

Belanghebbenden en eisen

■ Het vaststellen van eisen is een voortdurend proces

- Verfijnen, uitbreiden, bijstellen; feedback over consequenties

■ Gemeenschappelijk inzicht en draagvlak is essentieel

- (Kwaliteits-) workshops
- Story-telling, scenario-based architecting

■ Kwaliteitseisen en randvoorwaarden het belangrijkste!

- Zij sturen de architectuurkeuzes!
- Bijv. schaalbaarheid, onderhoudbaarheid, koppelbaarheid, ...
- Bijv. time-to-market, budget, ...

Zie ook www.lac2003.nl

Architectuurontwerp

- **Het “creatieve” proces**
  - Vertaal eisen en randvoorwaarden in visie
  - Alternatieve scenarios
  - Terugkoppelen
- **Hergebruik van kennis**
  - Paradigma's, technologie
  - Ontwerpervaring, visie
  - Architectuurpatronen

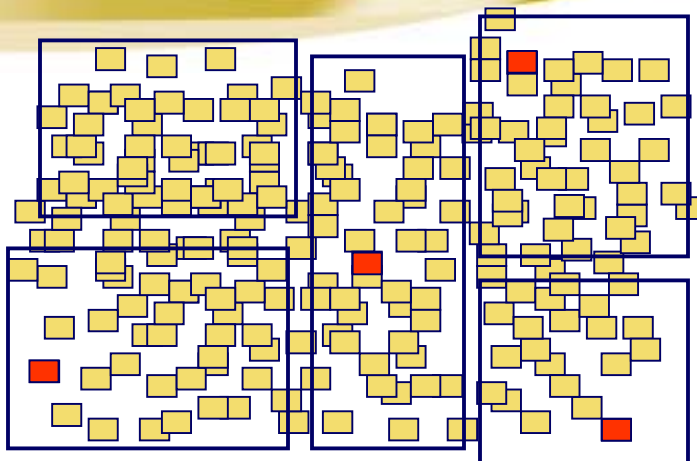
CIBIT|SERC
ICT ADVISEURS

13

© 2004 CIBIT|SERC

Paradigma's en technologie

- OO
- CBD – 1
- CBD – 2
- SOA
- GRID
- ...

CIBIT|SERC
ICT ADVISEURS

14

© 2004 CIBIT|SERC

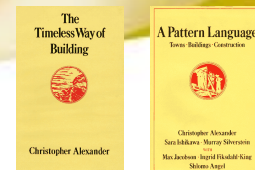
Ervaring, Visie (?)

- There are two ways of constructing a software design; one way is to make it so simple that there are obviously no deficiencies, and the other way is to make it so complicated that there are no obvious deficiencies. The first method is far more difficult.
  - Tony Hoare
- Complexity is not a goal. I don't want to be remembered as an engineer of complex systems.
  - David Parnas
- Once a new technology rolls over you, if you're not part of the steamroller, you're part of the road.
  - Stewart Brand

Architectuurpatronen

- Een patroon beschrijft een bewezen oplossing voor een probleem in zijn context.

Patronen

- **De huidige patronen zijn te tactisch/technisch van aard**
  - Hoe zit het met andere aspecten als bemensing, stabiliteit, toekomstige herbruikbaarheid?
- **Patronen gebruiken bekende maatregelen**
  - Lagen of componenten (onderhoudbaarheid, aanpasbaarheid), caching of replicatie (performance, beschikbaarheid) reflectie of domein-taal (flexibiliteit, uitbreidbaarheid)
  - Welke maatregelen zijn nuttig? Welke niet? Hoe meetbaar?
  - Gegeven een set van maatregelen – hoe interfereren ze?
  - Op naar een kookboek!

Zie (ook) ArchE project - SEI

Architectuurontwerp en kennis

- **Waar zijn de echte architectuurontwerpen?**
  - Verhalen over de architectuur van een systeem met argumentatie en ervaring?
  - Het NK ICT Architectuur!

Architectuurontwerp en kennis

- **Kennismanagement is een essentiële component voor effectieve architectuur programma's**

- Extraheer en documenteer lessons-learned
- Maak ervaring toepasbaar voor de toekomst
- Inherent onderdeel van architectuur en ontwikkel-projecten

Effectieve communicatie

- **De kernvragen**

- Waarom?
- Wanneer?
- Wie?
- Wat?
- Hoe?

Concerns en views

CIBIT|SERC
ICT ADVISEURS

25

Model gegevens
Peugeot 307, 5 deurs XS 1.6-16V Automaat

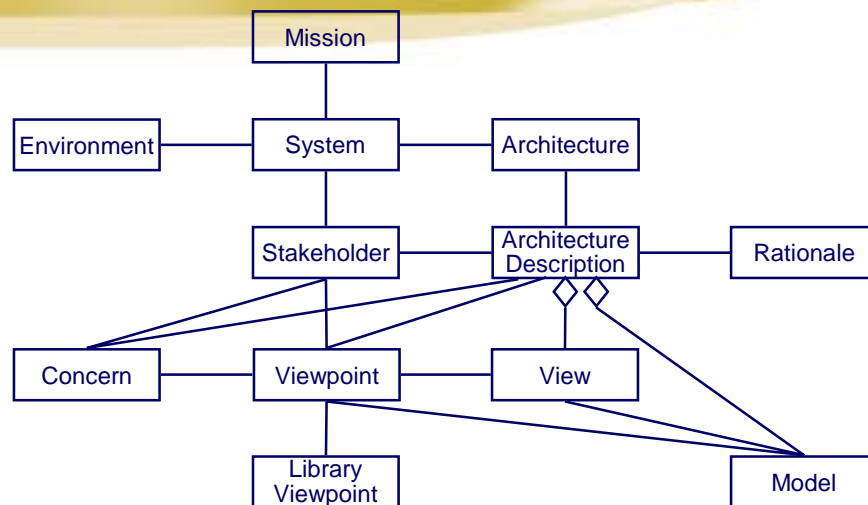
Technische gegevens Rijdaar gewicht: 1204 kg
Max. vermogen/omw.: 110pk (80kW)/5800
Max. koppellomw.: 147Nm/3500
Topsnelheid: 184 km/u
Gem. brandstofverbruik: 7.9 l/100 km
Gem. brandstofverbruik: 12.7 km/l
Emissie CO2: 189 g/km

Standaard uitrusting

3 Hoofdsteunen achter
ABS-remstelsysteem met noodremassistentie
Achterbank in twee delen (40/60) neerklapbaar
Actieve voorstoelen met anti-whiplash
hoofdsteunen
Airbag bestuurder en airbag voorpassagier
Aluminium-design afwerking interieur
Automatische versnellingsbak met tiptronic
systeem Porsche
Centrale vergrendeling deuren en bagageruimte
met afstandsbediening
Elektrisch bedienbare voorportieren
Lederen versnellingspookknop en -hoes
Multifunctioneel display met boordcomputer
Portiergrepen en buitenspiegels in kleur van de
carrosserie
Stuurwiel met leer bekleed
Thermisch isolerende voorruit
Zij-airbags voor en window-airbags voor en
achter

© 2004 CIBIT|SERC

IEEE1471 conceptueel model - 2000

CIBIT|SERC
ICT ADVISEURS

26

© 2004 CIBIT|SERC

Effectieve communicatie - stappen

- **Waarom?**
  - Waartoe dient deze beschrijving uberhaupt?
  - Analyse, overtuigen, voorlichten, ...
- **Wanneer?**
  - In welk stadium van het proces?
  - Eerste schets, blauwdruk voor realisatie, ...
- **Wie?**
  - Wie moet er iets mee? Wat zijn dat voor mensen?
  - Stakeholders, concerns, taal, tijd, interesses, ...
- **Wat?**
  - Wat moet er overgedragen worden? Wat niet?
  - Geld, risico's, techniek, impact, ...
- **Hoe?**
  - Wat is de beste manier van communiceren?
  - Document, modellen, presentatie, ...

Effectieve communicatie

- **Gebruik bestaande view modellen ter *inspiratie***
  - Kruchten's 4+1, Soni, Zachman, CAFCR (Philips)
- **Inconsistenties mogen (mits gedocumenteerd)**
- **En hoe zit het dan met UML?**
  - UML helpt om bepaalde viewpoints (deels) in te vullen.
  - De implementatiediagrammen (component, deployment) van UML zijn erg nuttig

4+1 model (Philippe Kruchten)

- Logical view
- Process view
- Development view
- Physical view
- Scenarios

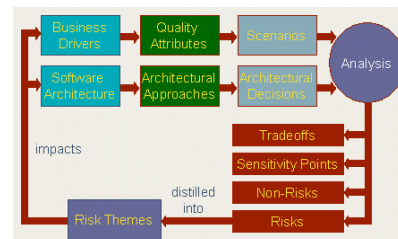
Risicobeheersing via analyses en assessment

- Een architectuurontwerp is de eerste tastbare representatie van een (mogelijk) toekomstig systeem
- Voorkom problemen door de architectuur te toetsen
- Een aantal technieken
  - Scenario-based assessments
  - (Formele) analyse van specifieke attributen
  - (UML) architectuurmodel analyse

Scenario-based assessments

- Toetsen van een architectuurontwerp door de impact van veranderscenario's te analyseren
  - Genereer + prioriteer scenario's met stakeholders
  - Bepaal impact met architecten
    - Risks, sensitivity & tradeoff points, ...
  - Trek conclusies
- Diverse methodes beschikbaar
  - SAAM, ATAM, FAAM, ALMA, ...

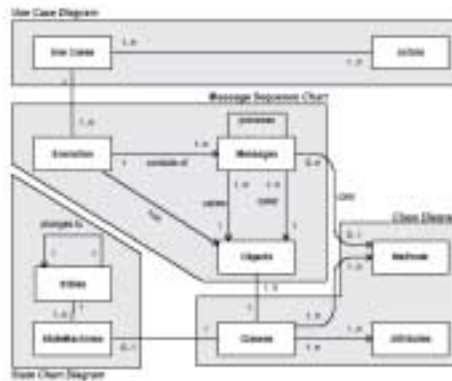
Analyse van (UML) architectuurmodellen

■ Aspecten

- Well-Formedness
- Compleetheid
- Consistentie

■ Regels

- Classes without methods
- Messages without method
- Classes not called
- ...

EMPANADA project, TUE

CIBIT|SERC
ICT ADVISORS

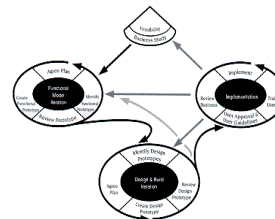
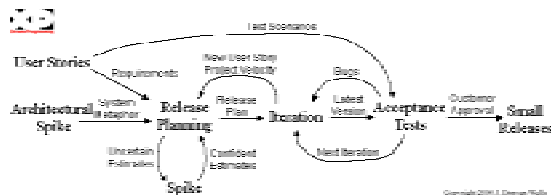
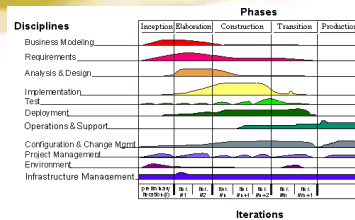
31

© 2004 CIBIT|SERC

Architectuur in het (agile) proces

■ Hoeveel is nodig?

■ En wanneer?

CIBIT|SERC
ICT ADVISORS

32

© 2004 CIBIT|SERC

Samenvatting

- **Wat is architectuur ook al weer?**
- **Het belang van architectuur**
- **Best practices en uitdagingen**
  - Belanghebbenden en eisen
  - Architectuurontwerp en kennis
  - Communicatie
  - Risicobeheersing